

Bemerkninger til Jan Petersen og Kristin Krohn-Devolds redegjørelser om samlet norsk innsats i Afghanistan og Irak, 15/12 2003

Jan Petersen:

Trusselbilde:

Petersen sier at terroranslagene i USA i september 2001 viste at de alvorligste utfordringene mot vår felles sikkerhet nå kommer fra internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen. Det er slik sett svært viktig å opprettholde den brede koalisjonen mot terror.

Hva tilsier at krigen mot terror fører frem?

NATO:

Petersen sier vi ikke har råd til å mislykkes i Afghanistan, vi må derfor sørge for at NATO lykkes.

Er det NATOs prestisje vi jobber for? Bør vi ikke heller se alliansen i lys av hva den gjør for oss som nasjon og verden som helhet, og ikke opphøye alliansen til et gode i seg selv?

A) Irak:

Petersen sier vi ikke har status som okkupant ifølge folkeretten.

NFR-kommentarer: De norske styrkene i Irak er underlagt det britiske 38. *Engineer Regiment*, både formelt og reelt. Siden dette britiske regimentet er en del av okkupasjonsstyrken, er det ikke urimelig å hevde at de norske styrkene deltar i okkupasjonen. *De facto* anses de norske soldatene av den grunn for å delta i okkupasjonsstyrken av en betydelig andel av lokalbefolkningen.

De jure medfører den britiske kommandoen at den norske styrken kan anses som en del av okkupasjonsstyrken, selv om Norge ikke har status som okkupant. Ifølge jus-professor og folkerettsekspert Ståle Eskeland, er den norske kontingenten folkerettslig å betrakte som en okkupant av denne grunn. Det norske troppenærværet i Irak er m.a.o. i det minste å betrakte en folkerettslig gråsoner. Norge bør ikke operere i slike gråsoner.

B) Afghanistan

”Mange positive resultater er oppnådd på kort tid i Afghanistan”

NFR-kommentar: Landet er ennå i kaos. Lokale væpnede konflikter herjer og narkotikaproduksjonen har eksplodert. Selv om Petersen vedgår dette, synes det vanskelig å begrunne at disse utviklingene hittil er overgått av fremskrittene i undervisnings- og helsevesen.

I 2004 skal Provincial Reconciliation Team opprettes under ISAF. I NATO er det nå snakk om en Nordisk-Britisk PRT. Alle slike PRTer skal alle ha en sivil komponent.

Hva slags sivil komponent snakker vi om her? Hva skal disse gjøre, og hvor skal de rekrutteres fra?

Petersen sier at vi har tidligere deltatt i operasjon ”Enduring Freedom”. Han sier imidlertid ikke at vår deltakelse i operasjonen skal avsluttes i 2004

NFR-kommentar/ spørsmål: Vi forstår at *Operation Active Endeavour* skal fortsette, men hva vil skje med marinejegerne og styrkene fra hærens jegerkommando deployert i Afghanistan som ledd i operasjon ”Enduring Freedom”?

Kristin Krohn-Devold:

1. Omstrukturering/ (profesjonalisering)

- a) Forsvaret er nå i en omstruktureringsfase hvor man vektlegger økt anvendbarhet, reaksjonsevne og fleksibilitet. Dette er en fordel, ikke bare for internasjonale operasjoner, men også for vårt territorialforsvar.
 - i. NFR-kommentar: Hvorfor er det selvsagt at norske *rapid response*-tropper i utlandet vil gagne territorialforsvaret av Norge?

2. Devold om Irak:

a) Ingeniørkorpset vårt gjør en betydelig innsats for sivile irakere ved at de har:

- 1. Bygget en bro***
- 2. Reparert en bro***
- 3. Sikret og pusset opp to skoler***
- 4. Destruert 35.000 eksplosiver***

- a. NFR-kommentar: Per 8. desember var antallet sprenglegemer destruert av ingeniørkompaniet drøyt 20.000 (mellom 9. juli og 10. desember).¹

¹ ”Dyre eksplosivryddere”, i *Vårt Land*, 10. desember.

- i. Irakiske eksplosivryddere opplært av Norsk Folkehjelp har hittil ryddet 150.000 sprenglegemer i og rundt Baghdad. Dette programmet var operativt bare fire dager før de norske ingeniørstyrkene ankom Basra.²
- b. Ingeniørkompaniet har brukt mye av sin tid til å lete etter ueksploderte ”bomblets” fra klasebomber og artillerigranater, som britene brukte under invasjonen.³
 - i. ”De norske ekspertene fikk ikke lov [av britene] til å ødelegge sprenglegemene de fant, bare registrere og merke dem.”⁴

5. *Destruert 7500 miner*

- a. NFR-kommentar: Ifølge militære på stedet, er 7500 personellminer, 92 stridsvognsminer og åtte sjøminer uskadeliggjort av den norske styrken i Irak. Disse er i hovedsak funnet på og ved lagre. Dette er altså ikke snakk om rygging av minefelt, men henting fra lagre!⁵
 - i. ”Vi fant noen på et lager”, sier løytnant Lauritsen til NTB 8. des. 2003 (om sjøminene).
 - ii. ”Vi har aldri sett en eneste mine i forbindelse med vårt arbeid langs elva [underforstått: sjøminer].” (Løytnant Lauritsen.)
 - iii. ”Disse [minene] er i hovedsak funnet på og ved lagre [referanse til alle de 7500 minene]”. (Løytnant Lauritsen.)⁶
- b. *Humanitær minerydding*⁷ er ikke aktuelt for de norske minerydderne i Irak av den enkle grunn at de er under britisk kommando og britene har utkommandert dem til andre oppgaver.
- c. Devold har gjentatte ganger understreket at den norske kontingenten særskilt skulle drive minerydding. Den britiske kommandoen i Sør-Irak har imidlertid nektet nordmennene dette.
 - i. ”Vi har fire mineryddingsmaskiner. Jeg tror to av dem har vært brukt én gang, forteller en norsk fenrik.”⁸
- d. En norsk mine- eller eksplosivrydder koster 2400 kr. per dag det halve året han er i Irak, inkludert lønn. Til sammenlikning koster en irakisk eksplosivrydder opplært av Norsk Folkehjelp ca. 30 kr. dagen dersom han jobber på tilsvarende seks måneders oppdrag. Norsk Folkehjelp har

² ”Dyre eksplosivryddere”, i *Vårt Land*, 10. desember.

³ NTB 8. desember. <http://pub.tv2.no/nettavisen/verden/irak/article162790.ece>

⁴ NTB 8. desember. <http://pub.tv2.no/nettavisen/verden/irak/article162790.ece>

⁵ NTB 8. desember. <http://pub.tv2.no/nettavisen/verden/irak/article162790.ece>

⁶ Alle sitater: Ibid.

⁷ Med ”humanitært” menes at målet med mineryddingen er å minimere sivil lidelse, uten overordnede militære føringer. Dessuten er humanitær minerydding utført av folk uten uniform og våpen. Dette er i overensstemmelse med Norsk Folkehjelps holdning til saken.

⁸ ”Norsk Irak-styrke får ikke lov til å rydde miner”, i *Aftenposten* 8. desember 2003.

fått 13 millioner til sitt prosjekt – til sammenlikning er 65 millioner satt av til det militære ingeniørkorpsets operasjon. En norsk militær minerydder er altså 72 ganger dyrere enn en irakisk minerydder opplært av Norsk Folkehjelp.⁹

b) Devold sier at risikoen for norsk militært personell i utlandet holdes på et minimum ved mange tiltak. Deriblandt bevegelsesrestriksjoner.

NFR-kommentar: Når det gjelder Irak, bestemmer britene hvor og hvordan nordmennene skal bevege seg.¹⁰

NFR-konklusjon, Irak:

Krohn-Devold pynter på sannheten ved å kalle det norske troppebidraget til Irak for en ”humanitær innsats”, fordi:

1: Den britiske kommandoen kanaliserer den norske innsatsen til andre formål enn humanitære. Dette gjelder spesielt i forhold til minerydding, som hele tiden har vært en kjernesak i argumentasjonen til både Petersen og Krohn-Devold.

2: Et meget stort antall av minene ryddet ser ut til å ha vært funnet på eller ved lagre, altså ikke ryddet fra minefelt. Et stort antall av de øvrige eksplosivene ser ut til å ha vært ueksploderte rester fra det britiske bombardementet.

3: Dersom humanitære bidrag virkelig er målet for norsk innsats i Irak, vil midlene brukes mer effektivt dersom de gikk til sivilt mannskap, slik som mineryddingsekspertene fra Norsk Folkehjelp.

3. Devold om NATO:

a) NATO er selve hjørnesteinen i vår sikkerhetspolitikk. Derfor må vi sørge for at NATO forblir relevant.

- i. NFR-kommentar: Er det NATOs prestisje vi jobber for? Bør vi ikke heller se alliansen i lys av hva den gjør for oss som nasjon og verden som helhet, og ikke opphøye alliansen til et gode i seg selv?

b) Styrking av vår anvendbarhet osv må samordnes med NATO.

- i. NFR-kommentar: Devold impliserer her et internasjonalt fokus for den norske restruktureringen av vårt forsvar

c) Devold sier at økt NATO fokus og mindre FN fokus skyldes NATOs mer relevante kommandostruktur. Samtidig fastholdes det at FN forblir likevel den viktigste globale aktør for vår sikkerhetspolitikk.

- i. NFR-kommentar: Dette ser ut som en selvmotsigelse.

⁹ ”Dyre eksplosivryddere”, i *Vårt Land*, 10. desember.

¹⁰ Dagsrevyen, NRK, 14. desember 2003.

d) Områdene vi har militært nærvær i er vesentlig for vår sikkerhet.

- i. NFR-kommentar: Hvordan blir Norges territorium og våre interesser sikrere av vårt militære nærvær i Afghanistan og Irak?
- ii. Hvordan hjelper dette f. eks. Norges rolle som fredsnaasjon? Er det ikke heller sannsynlig at Norge gjennom sin militære innsats i Irak og Afghanistan svekker dette omdømmet – noe som vil gjøre det vanskeligere å fungere som tilrettelegger for fredsprosesser i fremtiden?

4. Krohn-Devold om Sudan:

a) Når behov og finansiering er klart vil vi komme tilbake til Sudan.

- i. NFR-kommentar: Nå er det viktig at Norge prioriterer å delta i implementeringsdelen av fredsavtalen. Ikke minst er dette aktuelt fordi både Khartoum-regjeringen og SPLM/A i begynnelsen av desember 2003 eksplisitt ba om norsk deltakelse i fredsbevaringen. Dette skyldes Norges spesielle forhold til Sudan, og gjør norsk deltakelse her mer verdifullt enn deltakelse i Afghanistan og Irak.
- ii. Angående en eventuell norsk styrke i Sudan, har *Dagbladet* skrevet at ”Forsvarsminister Kristin Krohn Devold har mer sans for NATO- og USA-ledede militære operasjoner i utlandet, som NATOs utrykningsstyrke og innsatsen i Afghanistan og i Irak.”¹¹ Dersom Forsvarsdepartementet mener at Irak bør prioriteres på bekostning av Sudan, vil det være et stort problem for Norges troverdighet som fredsnaasjon.

¹¹ ” – En selvfølge med norsk Sudan-styrke”, i *Dagbladet* 27. november 2003.
<http://www.dagbladet.no/print/?nyheter/2003/11/27/384631.html>